

ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ХУРААНГУЙ ТАЙЛАН

**“БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ЧИГЛЭЛЭЭР ХЭРЭГЖИЖ БУЙ ДЭД
ХӨТӨЛБӨРҮҮДИЙН ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН”**

Үндэсний хэмжээнд байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлж байгаа
хөтөлбөрийн явц, хэрэгжилт, үр дүнд нутгийн захиргааны
байгууллага анхаарах шаардлагатай байна.

Аудитын код: ДГА-2023/37-1-ШТА-ГА

Цахим хуудас:
www.audit.mn
Дорноговь аймаг
2023 оны 07 сар

Дарга, тэргүүлэх аудитор: Т.Ган-Өлзий

Утас: 70522734

Аудитын менежер:

Утас: 70523020

Ахлах аудитор:

Аудитор:

Цахим хаяг: dornogovi@audit.gov.mn

У.Оюунтүлхүүр

Цахим хаяг: oyuntulkhuur.u@audit.gov.mn

Э.Энхцэцэг

Цахим хаяг: enkhtsetsege@audit.gov.mn

Б.Ариунбаатар

Цахим хаяг: ariunbaatarb@audit.gov.mn

1. Ерөнхий мэдээлэл:

Аудитын сэдэв: “Байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжиж буй дэд хөтөлбөрүүдийн хэрэгжилт, үр дүн” сэдэвт гүйцэтгэлийн аудит хийж, дүгнэлт гарган, зөвлөмж боловсруулж, дүнг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилго чиглэгдсэн.

Аудитын зорилгыг хангахын тулд дараах дэд зорилтын хүрээнд аудитыг гүйцэтгэлээ.

Үүнд:

1. Байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлж буй дэд хөтөлбөрүүдийн зорилт хангагдсан эсэх;
2. Байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлсэн дэд хөтөлбөрийн зарцуулалт, түүнд тавих хяналт үр дүнтэй хэрэгжиж байгаа эсэх;

Аудитын хамарсан хүрээ: Аудитад аймгийн ИТХ, ЗДТГ, ЗДТГ-ын хяналт шинжилгээ, үнэлгээний хэлтэс, хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, хөрөнгө оруулалтын хэлтэс, Санхүү төрийн сангийн хэлтэс, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, Хүнс, хөдөө аж ахуйн газар зэрэг байгууллагуудын 2018-2022 оны үйл ажиллагааг хамруулсан.

Арга зүй: Аудитыг АДБОУБ (INTOSAI)-ын Стандартын хорооноос баталсан АДБОУС-100, АДБОУС-300, АДБОУС-3000-д нийцүүлэн баталсан Монгол Улсын Төрийн аудитын стандарт MNS 6817-1:2020 “Төрийн аудит. Тулгуур зарчим”, MNS 6817-5:2020 “Төрийн аудит. Гүйцэтгэлийн аудитын тулгуур зарчим”, MNS 6817-7:2020 “Төрийн аудит. Гүйцэтгэлийн аудит”, MNS 6817-8:2020 “Төрийн аудит. Нийцлийн аудит”-ын стандартад заасан зарчим, арга зүйд нийцүүлэн, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан Төрийн аудитын байгууллагаас аудит хийх журам (2020 он), “Гүйцэтгэлийн аудитын заавар, аргачлал”, “Нийцлийн аудитын заавар, аргачлал” (2020 он)-ын дагуу холбогдох албан тушаалтнуудтай ярилцлага хийх, асуулга лавлагаа, тодруулга болон судалгаа авах, харьцуулах, нэгтгэх, дүн шинжилгээ хийх зэрэг арга зүйг ашиглан аудитын хөтөлбөр, горим, асуудлын шинжилгээний дагуу нотлох зүйл цуглуулж, аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулсан.

Аудитын шалгуур үзүүлэлт: Аудитад асуудлын шинжилгээний асуултын дагуу нарийвчлан боловсруулсан аудитын арга зүйтэй холбоотой дараах хууль, эрх зүйн актын холбогдох заалтыг шалгуур үзүүлэлт болгон ашиглав. Үүнд:

Үндсэн хууль, Төсвийн тухай хууль, Засгийн газрын тухай хууль, Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль, ТБОНӨХБАҮХАТ хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Шилэн дансны тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, МУ-ын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого /УИХ-ын 2016 оны 19 дүгээр тогтоол, МУ-ын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай /УИХ-ын 2020 оны 24 дүгээр тогтоол/, “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, МУ-ын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа”, МУ-ын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хяналт, шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшин” /УИХ-ын 2020 оны 52 дугаар тогтоол/, Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолоор баталсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын тушаалууд, холбогдох бусад хууль тогтоомж, эрхзүйн актуудыг ашигласан.

Аудит хийсэн баг, албан тушаалтан: Аудитыг Дорноговь аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Т.Ган-Өлзий удирдаж, аудитын менежер У.Оюунтүлхүүр аудитын үе шатны чанарын хяналтыг хэрэгжүүлэн, ахлах аудитор Э.Энхцэцэг, аудитор Б.Ариунбаатар нар гүйцэтгэсэн.

2. Аудитын үр дүн:

МУИХ-ын 2020 оны 52 тогтоолын 2 хавсралтаар батлагдсан “Алсын хараа-2050” МУ-ын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, МУИХ-ын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”, МУИХ-ын 2020

оны 23 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх 5 жилийн үндсэн чиглэл”, МУИХ-ын 2020 оны 24 дүгээр тогтоолоор баталсан “МУЗГ-ын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр” зэрэг урт болон дунд хугацааны бодлогын баримт бичгүүдтэй байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлэхээр баталсан үндэсний хөтөлбөрүүдтэй хэрхэн уялдсан талаар харуулав.

**Үндэсний хөтөлбөрүүдийн зорилт, арга хэмжээ нь
МУ-ын хөгжлийн бодлогын баримт бичигтэй уялдсан байдал**

Хүснэгт №1

№	Хөгжлийн бодлогын баримт бичиг	Зорилт, арга хэмжээ	"Алсын хараа-2050" МУ-ын урт хугацааны хөглийн бодлого	МУЗГ-ын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр	МУ-ыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх 5 жилийн үндсэн чиглэл	МУЗГ-ын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр
1	"Ногоон хэрэм" үндэсний хөтөлбөр	Зорилт	3	3	2	1
		Арга хэмжээ	11	4	2	3
2	Цөлжилттэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөр	Зорилт	1	1	2	1
		Арга хэмжээ	4	4	4	4
3	Биологийн олон янз байдлын үндэсний хөтөлбөр	Зорилт	2	3	4	1
		Арга хэмжээ	10	12	9	7
4	Нэн ховор, ховор амьтан хамгаалах үндэсний хөтөлбөр	Зорилт	1	1	2	1
		Арга хэмжээ	3	2	2	1
5	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн үндэсний хөтөлбөр	Зорилт	1	1	2	1
		Арга хэмжээ	5	4	3	2
6	Ус үндэсний хөтөлбөр	Зорилт	2	3	2	1
		Арга хэмжээ	15	6	6	5
7	Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр	Зорилт	2	1	1	1
		Арга хэмжээ	6	2	3	1
8	Удаан задардаг органик бохирдуулагчийн тухай үндэсний хөтөлбөр	Зорилт	1	1	1	1
		Арга хэмжээ	5	2	2	2
9	Агаар орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр	Зорилт	1	1	1	1
		Арга хэмжээ	3	3	2	3
10	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөн	Зорилт	2	1	1	1
		Арга хэмжээ	5	4	4	4
Нийт дүн		Зорилт	16	16	18	10
		Арга хэмжээ	67	43	37	32

Эх үүсвэр: Үндэсний хөтөлбөрүүд, МУ-ын хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүд

“Алсын хараа-2050”-д байгаль орчны чиглэлээр нийт 16 зорилт, 67 арга хэмжээ, Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт 16 зорилт, 43 арга хэмжээ, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд 18 зорилт, 37 арга хэмжээ, ЗГ-ын 2020-2024 үйл ажиллагааны хөтөлбөрт 10 зорилт, 32 арга хэмжээг тусгасан ба Үндэсний хөтөлбөрүүдэд дээрх зорилт арга хэмжээг уялдуулан тусгаж баталсан байна.

Байгаль орчны чиглэлээр 2018-2022 онд дараах үндэсний хөтөлбөрүүд хэрэгжсэн байна. Үүнд:

- “Ногоон хэрэм” үндэсний хөтөлбөр /Засгийн газрын 2005 оны 44 дүгээр тогтоол/
- “Цөлжилттэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөр” /Засгийн газрын 2010 оны 90 дүгээр тогтоол/
- “Биологийн олон янз байдлын үндэсний хөтөлбөр” /ЗГ-ын 2015 оны 325 дугаар тогтоол/
- “Нэн ховор, ховор амьтан хамгаалах үндэсний хөтөлбөр” /Засгийн газрын 2011 оны 277 дугаар тогтоол/
- “Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн үндэсний хөтөлбөр” /Улсын Их Хурлын 1998 оны 29 дүгээр тогтоол/
- “Ус” үндэсний хөтөлбөр /УИХ-ын 2010 оны өдрийн 24 дүгээр тогтоол/
- “Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр” /Засгийн газрын 2014 оны 298 дугаар тогтоол/

- “Удаан задардаг органик бохирдуулагчийн тухай үндэсний хөтөлбөр” /Засгийн газрын 2006 оны 99 дүгээр тогтоол/
- “Агаар орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр” /Засгийн газрын 2017 оны 98 дугаар тогтоол/
- “Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөн” /Засгийн газрын 2021 оны 350 дугаар тогтоол/

Дорноговь аймагт байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлсэн үндэсний хөтөлбөрүүдийг орон нутгийн дунд болон богино хугацааны бодлогын баримт бичигт тусган хэрэгжүүлж байгаа байдлыг авч үзэхэд дараах байдалтай байна.

**Байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлэх үндэсний хөтөлбөрүүдийг
Дорноговь аймгийн дунд болон богино хугацааны
бодлогын баримт бичигт тусгасан байдал**

Хүснэгт №2

№	Хөтөлбөрийн нэр	Хүчин тэй эсэх	Зорилт, арга хэмжээний тоо		Аймгийг хөгжүүлэх 2021-2025 оны ТЖҮЧ	Аймгийн ЗД-ын 2020-2024 оны ҮАХ	Аймгийн 2021 оны жилийн төлөвлөгөө	Аймгийн 2022 оны жилийн төлөвлөгөө
			Зорилт	Арга хэмжээ				
1	"Ногоон хэрэм" үндэсний хөтөлбөр	Тийм	6	19	1	3	2	2
2	Цөлжилттэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөр	Тийм	15	50	1	2	3	1
3	Биологийн олон янз байдлын үндэсний хөтөлбөр	Тийм	14	29	1	1	2	-
4	Нэн ховор амьтан хамгаалах үндэсний хөтөлбөр	Тийм	5	36	-	-	-	-
5	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн үндэсний хөтөлбөр	Үгүй	10	33	1	2	2	1
6	Ус үндэсний хөтөлбөр	Үгүй	6	30	1	6	4	4
7	Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр	Тийм	5	22	1	2	2	3
8	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөн	Тийм	4	28	-	-	-	2
9	Удаан задардаг органик бохирдуулагчийн тухай үндэсний хөтөлбөр	Тийм	5	11	1	2	2	3
10	Агаар орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр	Тийм	5	58	-	1	2	1
Нийт			75	316	7	19	19	17

Эх үүсвэр: Үндэсний хөтөлбөрүүд, аймгийн дунд болон богино хугацааны бодлогын баримт бичиг

А. Байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлж байгаа хөтөлбөрийг хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдтэй уялдуулан хэрэгжүүлж байгаа ч зорилт нь бүрэн хангагдсан эсэх нь тодорхойгүй байна.

“Алсын хараа-2050”-д байгаль орчны чиглэлээр нийт 16 зорилт, 67 арга хэмжээ, Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт 16 зорилт, 43 арга хэмжээ, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд 18 зорилт, 37 арга хэмжээ, ЗГ-ын 2020-2024 үйл ажиллагааны хөтөлбөрт 10 зорилт, 32 арга хэмжээг тусгасан ба Үндэсний хөтөлбөрүүдэд дээрх зорилт арга хэмжээг уялдуулан тусгаж баталсан байна.

Дорноговь аймагт ан агнуурын менежментийн төлөвлөгөө батлан хэрэгжүүлж байгаа хэдий ч нэн ховор, ховор амьтдын зүйл бүрийг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх талаар орон нутгийн бодлогын баримт бичигт тусгаагүй орхигдуулсан байгаа нь Засгийн газрын 2011 оны 277 дугаар тогтоол “Нэн ховор, ховор амьтан хамгаалах үндэсний хөтөлбөр”-ийн 3.3.1.3-т “нэн ховор, ховор амьтдын зүйл бүрийг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх үндэсний, бүс нутгийн болон орон нутгийн урт, богино хугацааны зорилтыг тодорхойлсон ан амьтны менежментийн төлөвлөгөөг батлан хэрэгжүүлнэ”, 3.3.1.4-т “ан амьтны менежментийн төлөвлөгөөг үндэслэн нэн ховор, ховор амьтны байршил нутгийг бүхэлд нь буюу хэсэгчлэн орон нутгийн иргэдийн нөхөрлөл, аж ахуйн нэгж, мэргэжлийн холбоод болон

төрийн бус байгууллагад хариуцуулан хамгаалах эрх зүй, эдийн засгийн үндсийг бүрдүүлж, хэрэгжүүлнэ” гэж заасантай нийцэхгүй байна.

Б. Байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлсэн хөтөлбөрийн хэрэгжилт, үр дүнд хяналт хэрэгжүүлээгүй байна.

Засгийн газрын 2022 оны 2 дугаар тогтоолоор батлагдсан Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах журмын 3.12-т “Аймаг, нийслэлийн байгаль орчны асуудал хариуцсан байгууллага байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын төлөвлөгөөнөөс давсан орлогын хэсгээр санхүүжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг энэ журмын хавсралт БНАТ-4-Б маягтын дагуу жил бүрийн 11 дүгээр сарын 15-ны өдрийн дотор боловсруулж, төлөвлөгөөг төсвийн төсөлд тусгуулахаар жил бүрийн 11 дүгээр сарын 20-ны өдрийн дотор тухайн шатны Засаг даргад хүргүүлнэ” гэж заасан.

Дорноговь аймгийн сүүлийн 2 жилийн байдлаарх байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын гүйцэтгэл 2021 онд 107.7 сая төгрөгөөр, 2022 онд 183.3 сая төгрөгөөр тус тус давсан байхад орлогын давсан хэсгийг холбогдох журамд заасны дагуу аймгийн байгаль орчны чиглэлээр тулгамдаж байгаа нөхөн сэргээлт болон бусад үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж, хэрэгжүүлээгүй байна.

Төсвийн тухай хуулийн 16.5.5 “Төсвийн шууд захирагч нь төсвийн талаар батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ”, Засгийн газрын 2022 оны 2 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах журам”-ын 3.2 “Энэ журмын 3.1-д зааснаас бусад төлбөрийн орлогын хэсгийг тухайн ашигласан нөөцийг харгалзахгүйгээр байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, хяналт тавих арга хэмжээнд зарцуулна”, 3.5, 3.6-д “Энэ журмын 3.4-т заасныг үндэслэн төлбөрийн орлогын хэсгээр тухайн аймаг, нийслэлийн байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, хяналт тавих арга хэмжээний зардлыг санхүүжүүлнэ”, 3.7 “Төлбөрийн орлогын хэсгийг энэ журмын 3.5, 3.6-д зааснаас бусад арга хэмжээнд зарцуулахыг хориглоно” гэж тус тус заасан.

Дээрх заалтыг зөрчин аудитад хамрагдсан хугацаанд аймгийн БОАЖГ-ын ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулах, тоног төхөөрөмж худалдан авах, ажилтнуудыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулахад нийт 26.4 сая төгрөгийг зарцуулсан зөрчилд “Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилт” сэдэвт нийцлийн аудитаар албан шаардлага тогтоосон болно.

МУ-ын Засгийн газраас үндэсний хөтөлбөр баталсан тогтоолуудад Үндэсний хөтөлбөрийг эрхлэх ажлын хүрээнд тухайн нутаг дэвсгэрийнхээ хэмжээнд хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг тухайн жилийн төсөвт тусгаж, олон улсын байгууллага, хандивлагчдын зээл, тусламжийг чиглүүлэх арга хэмжээ авах, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг баталж хэрэгжүүлэхийг аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт үүрэг болгосон, мөн Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 16.1.1 “Аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын болон Засаг дарга нутаг дэвсгэртээ байгаль орчныг хамгаалах, түүний баялгийг зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх арга хэмжээ, төсөв баталж, биелэлтэд хяналт тавих бүрэн эрхтэй” гэж заасан.

БОАЖГ-аас байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлж байгаа хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явц, үр дүнг тухай бүр нэгтгэн орон нутгийн удирдлагатай байгуулсан гэрээний хэрэгжилтийг тайлагнасан байх боловч орон нутгийн зүгээс хөтөлбөрийн явц, үр дүнг үнэлэх, дүгнэх асуудал орхигдсон байгаа нь Хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө батлаагүй, хүрэх үр дүн тодорхой бус байгаагаас хөтөлбөрийн явц, хэрэгжилтийг үнэлэх боломжгүй байна.

Аймгийн засаг даргын БОАЖС-тай байгуулсан гэрээний 1.1-т заасан “Байгаль орчныг хамгаалах зөв дадал зуршил бий болгох нөлөөллийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх” зорилтын хүрээнд Айраг, Даланжаргалан, Хатанбулаг, Мандах, Иххэт, Өргөн, Эрдэнэ сумдад тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалт, ашиглалтыг сайн дурын 9 иргэдийн нөхөрлөлд хариуцуулан хамтран ажилласан, Мөн гэрээний 1.5-д заасан “Байгаль орчны хууль тогтоомжийн зөрчлийг илрүүлсэн буюу зөрчлийн талаар бодит мэдээлэл өгсөн иргэнд урамшуулал олгох журам”-ын хэрэгжилтийг хангах зорилтын хүрээнд иргэдээс ирүүлсэн мэдээлэл байгаагүй, харин нэр бүхий 12 сумдын нутагт хамаарах орон нутгийн тусгай хамгаалалттай 31 газрын 584,0 мянган га талбайд 55 иргэнийг идэвхтэн хамгаалагчаар татан оролцуулсан боловч аймгийн хэмжээнд хэрэгжүүлсэн дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилт, үр дүнд тухайлсан хяналт хэрэгжүүлээгүй, иргэд, олон нийт, ТББ-уудыг татан оролцуулах ажил хангалтгүй байна.

МУ-ын Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 23.1 “Батлагдсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгийг олон нийтэд мэдээлэх, сурталчлах ажлыг үндэсний хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллага хариуцан зохион байгуулна”, Засаг захиргаа нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.7-д “Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлагыг хэрэгжүүлэхэд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчмыг мөрдөхийн зэрэгцээ ил тод байх, иргэдийг мэдээллээр хангах зарчмыг баримтална”, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2.4-т “Төр нь байгаль орчныг хамгаалах чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялгийг ашиглах шийдвэр, үйл ажиллагаа ил тод байх зарчмыг баримтална” гэж заасан.

БОАЖГ нь “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хэрэгжилт, явц, байгаль орчныг хамгаалах талаар цаг үеийн шинжтэй мэдээ, мэдээлэл, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны бэлтгэсэн байгаль орчин, ан амьтан, хог хаягдал, нөхөн сэргээлт, агаарын бохирдол, байгаль орчны эсрэг гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх талаар мэдээллийг байршуулсан боловч орон нутагт хэрэгжиж байгаа хөтөлбөрүүдийн хэрэгжилт, явцын талаар мэдээллийг иргэдэд хүргэх ажил хангалтгүй байна.

Дүгнэлт: Аудитын явцад цуглуулсан нотлох зүйлс, аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг өгсөн. Үүнд:

1. Байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлсэн үндэсний хөтөлбөрийн зорилтыг МУ-ын урт, дунд, богино хугацааны баримт бичгүүдийн зорилт, арга хэмжээтэй уялдуулан баталж хэрэгжүүлсэн байна.
2. Дорноговь аймагт ан агнуурын менежментийн төлөвлөгөөг батлан хэрэгжүүлж байгаа ч нэн ховор, ховор амьтдын зүйл бүрийг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх талаар арга хэмжээг орон нутгийн бодлогын баримт бичигт тусгаагүй байна.
3. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын давсан хэсгийг нэн тэргүүнд тулгамдаж байгаа нөхөн сэргээлт болон бусад үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж зарцуулах боломжтой байна.
4. Байгаль орчныг хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлаас 50.9 сая төгрөгийг зориулалт бусаар зарцуулсан байна.
5. Орон нутагт үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө батлаагүй, шалгуур, хүрэх үр дүн тодорхой бус байгаагаас хэрэгжиж дууссан болон хэрэгжиж байгаа хөтөлбөрийн явц, хэрэгжилтийг үнэлэх боломжгүй байна.
6. Байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлж байгаа хөтөлбөрийн явц, хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээг хийж, үр дүнг тухай бүр тооцох шаардлагатай байна.
7. Аймгийн хэмжээнд хэрэгжүүлсэн хөтөлбөрийн хэрэгжилт, үр дүнд хяналт хэрэгжүүлэх ажлыг тогтмолжуулж, иргэд, олон нийт, ТББ-ын оролцоог хангах ажлыг зохион байгуулаагүй байна.

8. Байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлсэн дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг иргэд, олон нийтэд мэдээлэх ажил хангалтгүй байна.

Аудитаар нийт 6 зөрчил илрүүлж, зөрчил арилгах, алдааг давтан гаргахгүй байх талаар холбогдох албан тушаалтанд 6 зөвлөмж хүргүүлэхээр шийдвэрлэлээ.

ЗӨВЛӨМЖ: Аудитын дүн, дүгнэлт, нотлох зүйлст үндэслэн дараах зөвлөмжийг өгч байна.

АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГА О.БАТЖАРГАЛ ТАНАА:

1. Нэн ховор, ховор амьтдын зүйл бүрийг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх талаар орон нутгийн бодлогын баримт бичигт тусгаж хэрэгжүүлэх.
2. Аймгийн хэмжээнд үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулан баталж, хөтөлбөрийн хүрэх үр дүн, шалгуурыг тодорхой тусгаж, хэрэгжилтийн явц, үр дүнг бодитой үнэлж, урьдчилан тодорхойлсон шалгуур үзүүлэлтэд үндэслэн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хийх.
3. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын давсан хэсгийг төлөвлөж АИТХ-аар батлуулах, мөн тус журамд заасан арга хэмжээг зориулалтын дагуу зарцуулахаар шийдвэрлэж байх.

АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗРЫН ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ Н.ОТГОНБАЯР ТАНАА:

1. Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 27.2.6, 32.1.1 дэх заалтын хэрэгжилтийг хангаж, хяналтад олон нийтийг татан оролцуулах ажлыг зохион байгуулах.
2. Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх нийт арга хэмжээний төлөвлөгөөг батлагдсан маягтын дагуу нэгтгэж төсвийн төсөлд тусгуулахаар жил бүрийн 08 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор аймгийн Засаг даргад хүргүүлж, шийдвэрлүүлэх.
3. Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 23.1 дэх заалтын дагуу байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжиж буй хөтөлбөрүүдийн явц, хэрэгжилтийн талаар мэдээллийг иргэд олон нийтэд нээлттэй, ил тод, шуурхай хүргэх ажлыг зохион байгуулж ажиллах.